

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 19.04.2012
Sayı: 336

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Hukuk Muhakemeleri Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi
gerekçesiyle ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 19.04.2012

Dr. Sazgin Tanrikulu
İst. M.

Av. Mahmut TANAL
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI					
Tali Komisyon					
Esas Komisyon	Adalet				
Tarih:	02 Nisan 2012		E. No: 12/532		
Ysn.Ölm.	Gn.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.	
E.E.	16	CVT	AB		

GENEL GEREKÇE

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3. maddesinde "Ölüm veya vücut bütünlüğünün yitirilmesinden doğan zararların tazmini davalarında görev" başlığı altında;

"Her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davalara asliye hukuk mahkemeleri bakar. İdarenin sorumluluğu dışında kalan sebeplerden doğan aynı tür zararların tazminine ilişkin davalarda dahi bu hüküm uygulanır. 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri saklıdır." şeklinde düzenlenmiştir.

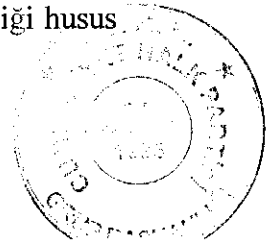
12.01.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 3 üncü maddesinde "ölüm veya vücut bütünlüğünün yitirilmesinden doğan zararların tazmini davalarında görev" konusu düzenlenmiştir. Maddenin birinci cümlesinde, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davalara "asliye hukuk mahkemelerince" bakılacağı belirtilmiştir.

Maddenin diğer iki cümlesinde ise, idarenin sorumluluğu dışında kalan sebeplerden doğan aynı tür zararların tazminine ilişkin davalarda da bu hükmün uygulanacağı belirtilirken, bu maddenin uygulanmasında, 30.01.1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri saklı tutulmuştur.

Söz konusu hükümde her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerle vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesi yahut kişinin ölümü konu edilmektedir. Hükümde, vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne sebebiyet veren taraf idaredir. Vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne sebebiyet veren eylem ve işlemlerin, idarî eylem ve işlem olduğu da açıktır.

Anayasanın 2 nci maddesinde "hukuk devleti" olmak, Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılmış; 11 inci maddesinde, Anayasa hükümlerinin, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve öbür kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğu vurgulanmıştır. Bu kuralların doğal gereği olarak da 125 inci maddesinde, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu, 140 inci maddenin birinci fıkrasında da hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcıları olarak görev yapacakları belirtilmiştir. Anayasanın 155 inci maddesinin birinci fıkrasında, "Danıştay, idarî mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idarî yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunda gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar" kurallarına yer verilmiştir. Anayasanın 125 inci, 140 inci ve 155 inci maddelerinin birlikte incelenmesinden idarî eylem ve işlemlerin yargısal denetiminin idarî yargının görev alanına girdiği anlaşılmaktadır. Anayasanın "Kanunî Hakim Güvencesi" başlığını taşıyan 37 nci maddesinde ise "Hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz" denilmektedir. Anayasanın bu kurallarına uygun yapılmayan yasal düzenlemelerin Anayasaya aykırılık oluşturduğu açıktır.

"Anayasa, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik bir hukuk devleti olduğunu vurgularken, Devlet içinde tüm kamusal yaşam ve yönetimin yargı denetimine bağlı olmasını amaçlamıştır. Çünkü yargı denetimi demokrasinin 'olmazsa olmaz' koşuludur. Anayasanın 'idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır' kuralıyla benimsediği husus

da etkili bir yargısal denetimdir. Anayasanın 125 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan bu kural, yönetimin kamu hukuku ya da özel hukuk alanına giren tüm eylem ve işlemlerini kapsamaktadır. Kural olarak bunlardan kamu hukuku alanındaki eylem ve işlemler için idarî yargının, özel hukuk alanındakiler için de adli yargının görevli olduğunda duraksanamaz.”

“Anayasa kuralları gereğince yasama organı, idare hukuku alanına giren bir idarî eylem ya da işleme karşı adli yargı yolunu seçme hakkına sahip değildir. Tersine bir düzenleme, Anayasanın ‘Kanunî hâkim güvencesi’ başlığı altındaki 37 nci maddesinin birinci fıkrasında ‘hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz’ biçimindeki buyurucu kurala aykırılık oluşturur. Bunun içindir ki, Anayasanın 155 inci maddesinin ikinci fıkrasında, idarî uyuşmazlıkları çözümleme Danıştay’ın görevleri arasına alınmıştır.”

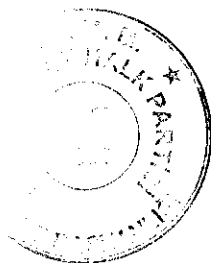
Anayasanın 2 nci maddesinde anlamını bulan hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez ölçülerinden biri, idarenin yargısal denetimidir. İdarenin yargısal özellikleri, idarî uğraşın sınırları çizilemeyen görev alanı ve farklılıklar içeren denetimi de, tarihsel gelişim içinde özel yargı yerlerini gerektirmiştir. Yönetimin konumu, yargısal denetimini yapacak yargıç ve yargı yerlerinin adli yargı alanı dışında oluşturulması gerçeğini doğurmuştur.

Anayasada “idarî ve adli yargı ayrımı” esas alınmıştır. Bu ayrımın ilkeleri Anayasada gösterilmiş, idari ve adli yargıda görev konusu yasa koyucuya bırakılmamıştır. İdari yargının görev alanına giren uyuşmazlıkların çözümünü adli yargı yerlerine bırakan yasal düzenlemeler Anayasanın belirlediği ayrıma aykırılık oluşturur. Niteliği gereği idari olan eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerle ortaya çıkan maddi ve manevi zarar tazminine ilişkin davaların, Anayasa gereği, idari yargı yerlerinde görülmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesinin de belirttiği gibi “Anayasada idarî ve adli yargının ayrılığı kabul edilmiştir. Bu ayrım uyarınca idarenin kamu gücü kullandığı ve kamu hukuku alanına giren işlem ve eylemleri idarî yargı, özel hukuk alanına giren işlemleri de adli yargı denetimine tâbi olacaktır. Buna bağlı olarak idarî yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesi konusunda yasa koyucunun geniş takdir hakkının bulunduğu söylemek olanaklı değildir.”

Dava konusu kural, idari yargının görev alanına giren uyuşmazlıkların çözümünü adli yargı yerlerine bırakmakla Anayasanın belirlediği idari ve adli yargı ayrımına aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 12.01.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davaları, “idarî yargı denetimi” dışına çıkararak “asliye hukuk mahkemelerince” bakılacağını belirten 3’üncü maddesi Anayasa Mahkemesinin 16.02.2012 gün ve 2011/35E. sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Anayasanın 2 nci, 37 nci, 125 inci ve 155 inci maddelerine aykırı olan hükümde adli ve idari yargı ayrımı dikkate alınarak değişiklik yapılması ve hukukta oluşan boşluğun doldurulması amaçlanmaktadır.

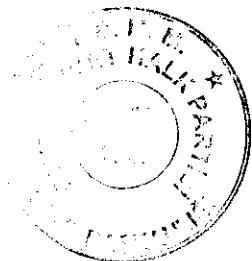

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yapılan değişiklikle Anayasa'nın 2'nci, 37'nci, 125'inci ve 155'inci maddelerine aykırı olan hükümde adli ve idari yargı ayrımı dikkate alınarak değişiklik yapılması ve hukukta oluşan boşluğun doldurulması amaçlanmaktadır. Yapılan değişiklikle vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesinde kusur yalnızca idareye aitse 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu hükümlerinin saklı olacağı, diğer hallerde ise asliye hukuk mahkemelerinin görevli olması amaçlanmıştır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ölüm veya vücut bütünlüğünün yitirilmesinden doğan zararların tazmini davalarında görev

MADDE 3- Her türlü idari eylem ve işlemler ile yalnızca idarenin sorumlu olduğu vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davalarda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu hükümleri uygulanır. İdarenin tek başına sorumlu olduğu zararların dışında kalan, aynı tür zararların tazminine ilişkin davalara asliye hukuk mahkemeleri bakar. 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri saklıdır.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

